

Essunga kommun

kommun@essunga.se

Beslut för grundsärskola

---

efter prioriterad tillsyn i Nossebro skola
i Essunga kommun

Tillsyn av grundskolan i Nossebro skola

Skolinspektionen har genomfört tillsyn av Essunga kommun under hösten 2015. Grundskolan i Nossebro skola besöktes av Skolinspektionen den 26 augusti 2015.

Måluppfyllelse och resultat

Det finns ingen nationellt sammanställd statistik över resultaten i grundskolan. Av de uppgifter som huvudmannen lämnat till Skolinspektionen i dokumentet "Kvalitetsredovisning läsåret 13/14 grundskola, förskoleklass och åk 1-9" framgår att de flesta elever når kunskapskraven i samtliga ämnen eller ämnesområden. Enstaka elever når inte kunskapskraven i grundskoleämnena engelska, matematik och svenska. Eftersom elevunderlaget är så litet kan inte resultaten redovisas statistiskt.

Översikt över konstaterade brister i verksamheten

Skolinspektionens ingripanden

Område	Typ av ingripande	Senaste datum för redovisning
1. Undervisning och lärande	Ingen brist konstaterad	
2. Extra anpassningar och särskilt stöd	Föreläggande	2016-01-11
3. Bedömning och betygssättning	Ingen brist konstaterad	
4. Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling	Ingen brist konstaterad	
5. Förutsättningar för lärande och trygghet	Ingen brist konstaterad	
6. Styrning och utveckling av verksamheten	Ingen brist konstaterad	

Skolinspektionens bedömningar anges längre fram i detta beslut.

Sammanfattande bedömning

Grundsärskolan i Nossebro skolas två skolenheter utgör en liten verksamhet, med endast ett fåtal elever. Tillsynen visar inget annat än att dessa till största del erbjuds en utbildning i enlighet med läroplanen för grundskolan, som trots sin litenhet följs upp och utvärderas. Exempelvis har verksamheten en egen plan mot kränkande behandling som utgår ifrån en kartläggning som gjorts bland grundskolans elever. Det framkommer inte heller annat än att eleverna är trygga.

Trots sin begränsade omfattning organiseras verksamheten i två olika skolenheter. Det synes tydligt för såväl lärare som annan personal hur rektorerna delat ansvaret mellan sig. Dock sker ingen uppföljning på skolenhetsnivå vare sig av kunskapsresultat eller resultat av värdegrundarbetet. Resultatet rapporteras också gemensamt till förvaltning och ansvarig nämnd. Organiseringen av utbildningen i skolenheter bedöms på huvudmannanivå.

Flera av eleverna i grundsärskolan läser helt integrerat i grundskoleklasser. Ett inkluderande förhållningsätt är, enligt kommunen ett tydligt mål och därför har samtliga elever som är mottagna i grundsärskolan också en klasstillhörighet i grundskolan. Vid Nossebro skolan finns en undervisningsgrupp som enbart består av elever i grundsärskolan och benämns "särskild undervisningsgrupp". Detta trots att flera av de elever som får sin undervisning här uppnår kunskapskraven i alla ämnen och inte bedöms behöva särskilt stöd. Skolinspektionen vill i tillsynen särskilt understryka att placering i särskild undervisningsgrupp är en ingripande stödinsats. Bara för att en elev har ett behov av undervisning i mindre sammanhang och med en pedagogik som är anpassad för elevens funktionsnedsättning innebär inte detta att eleven har behov av särskilt stöd i form av särskild undervisningsgrupp. I detta fall blir placeringarna i den särskilda undervisningsgruppen felaktiga, vilket är något kommunen behöver åtgärda.

Skolinspektionens beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Essunga kommun att senast den 11 januari 2016 vidta åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas för Skolinspektionen.

Extra anpassningar och särskilt stöd

Skolans lärmiljöer ska anpassas så att de elever som riskerar att inte nå läroplanens mål och kunskapskrav får stöd i form av extra anpassningar eller särskilt stöd.

När skolans arbetssätt och arbetsformer inte är tillräckliga för att möta elevens behov ska en analys genomföras av hur skolan ytterligare kan anpassa lärmiljöerna eller undervisningens innehåll och genomförande. Det särskilda stödet ska ges på det sätt och i den omfattning som behövs för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Det kan också handla om att skolan behöver förbättra sitt arbete med att anpassa utbildningen, genom till exempel färdighetsträning, specialpedagogiska insatser, särskilda hjälpmedel eller utrustning, digital teknik med anpassade programvaror, eller mer långvariga insatser såsom studiehandledning på modersmål.

Skolans svårigheter att möta elevens behov kan framkomma inom ramen för undervisningen, genom uppgift från eleven och dess vårdnadshavare. Lärare och elevhälsa ska oftast samråda för att kunna avgöra lämpliga insatser. Huvudregeln är att särskilt stöd ska ges i elevens ordinarie grupp om inte detta visats vara olämpligt utifrån elevens behov. Insatserna ska utvärderas och korrigeras om de inte haft avsedd effekt.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Essunga kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Visar utredningen att en elev är i behov av särskilt stöd ges eleven sådant stöd på det sätt och i den omfattning som behövs, för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. (3 kap. 8–12 §§ skollagen; Läroplan för grundsärskolan 2011, 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar)

Åtgärd

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärd behöver vidtas för att avhjälpa bristen. Bristen kan dock avhjälpas även på annat sätt.

Rektorn ska se till att beslut om placering i särskild undervisningsgrupp endast fattas för de elever som ska ges särskilt stöd.

Motivering till bedömning av brist

Enligt skollagen ska det anmälas till rektorn om det framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer nå de kunskapskrav som minst ska uppnås, trots att stöd getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd ska han eller hon ges sådant stöd. Ett åtgärdsprogram ska då upprättas, av vilket behovet av särskilt stöd, liksom hur det ska tillgodoses, ska framgå. Åtgärdsprogrammet beslutas av rektorn. Om det finns särskilda skäl får, enligt skollagen, ett beslut om åtgärdsprogram för en elev i grundsärskolan innebära att särskilt stöd ska ges enskilt eller i en annan undervisningsgrupp (särskild undervisningsgrupp) än den som eleven normalt tillhör. Av förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165, s. 292 f.) framgår att åtgärden att placera en elev i en särskild undervisningsgrupp, enligt regeringens uppfattning, ska vara ett särskilt beslut som fattas av rektorn i samband med ett beslut om åtgärdsprogram. Vidare framgår att placering i särskild undervisningsgrupp ska ses som en lösning när alternativet att låta eleven gå kvar i den ordinarie undervisningsgruppen har prövats.

Av de sammanlagt åtta elever som är mottagna i grundsärskolan i Nossebro skolan är tre helt integrerade i grundskoleklasser. Resterande får sin undervisning i en grundsärskolegrupp. Detta gäller både Nossebro skolan F-5 och 6-9.

Inför tillsynen har Skolinspektionen tagit del av Rutiner och Riktlinjer för grundsärskolan i Essunga kommun daterad 9 mars 2015. Av detta dokument framgår att kommunens mål är att "Alla ska vara inkluderade, att alla ska lyckas i klassrummet och att alla ska nå minst kunskapskraven för E i alla ämnen". Dokumentet beskriver vidare att kommunen har organiserat sin grundsärskoleverksamhet så att alla elever i grundsärskolan har en klasstillhörighet i grundskolan. Eleven kan få sin undervisning i sin klass, med eller utan resursperson, eller i kommunens grundsärskolegrupp, som enligt rutinen likställs med en särskild undervisningsgrupp. Beslut fattas i så fall om placering i särskild undervisningsgrupp.

Skolinspektionen har i samband med tillsynen tagit del av exempel på sådana beslut om placering i särskild undervisningsgrupp. I beslutens rubrik hänvisas till skollagens 3 kap. 11 §, vilken behandlar särskild undervisningsgrupp. Besluten saknar motivering och det framgår inte vilka särskilda skäl som föranlett besluten om placering i särskild undervisningsgrupp. I besluten anges endast att placering ska ske och tidsperioden för placeringen.

Det bekräftas vid intervju med båda rektorer att samtliga elever som ges undervisning i grundsärskolegruppen oavsett skolenhet har beslut om placering i särskild undervisningsgrupp. Dock uttrycker rektorn för årskurserna 6-9 att det endast är tre av de fem elever som går i denna grupp som har svårigheter att uppnå kunskapskraven och därför har stödbehov dokumenterade i åtgärdsprogram. Hon uttrycker vidare att hon är osäker på om den särskilda undervisningsgruppen verkligen är särskilt stöd. Rektorn för årskurserna 6-9 beskriver också att de elever som nu går i den särskilda undervisningsgruppen egentligen är uppdelade på två olika grundskoleklasser. Dock hade dessa elever, vid tiden för tillsynen, ännu inte deltagit i någon av grundskoleklassens aktiviteter. Detta bekräftas i intervju med de lärare som undervisar i grundsärskolan. Eleverna har inte deltagit i grundskoleklassens undervisning och inte heller varit med vid exempelvis klassråd.

I samband med tillsynen genomförde Skolinspektionen också lektionsbesök i den särskilda undervisningsgruppen. De elever som inspektörerna samtalade med i samband med detta besök uttrycker att de inte känner till att de går i någon annan klass än den grundsärskolegrupp de nu läser i. De lärare som intervjuats uppger att alla elever visserligen finns på en klasslista i grundskolan och har en klassföreståndare/mentor, men att denna lärare inte har någon undervisning med eleverna. Trots detta är det klassföreståndaren/mentorn som exempelvis ska hålla i elevernas utvecklingssamtal. Lärarna uppger att de tycker mentorens roll är oklar och att denna fråga lyfts till rektorerna. Rektorn för årskurserna 6-9 uttrycker att tanken är att mentorn ska ha utvecklingssamtal tillsammans med den speciallärare som undervisar grundsärskolegruppen.

Efter tillsynen har kompletterande frågor skickats till huvudmannen avseende den särskilda undervisningsgruppen. På frågan om vilka grunder som finns för placering i den särskilda undervisningsgruppen svarar huvudmannen att det alltid görs en individuell bedömning och kartläggning av elevens behov och förutsättningar. Riskerar eleven att inte nå kunskapskraven kan eleven få särskilt stöd i den särskilda undervisningsgruppen, men det kan även röra sig om anpassningar eller extra stimulans för eleven att tillhöra den särskilda undervisningsgruppen. På frågan om huvudmannen anser att den särskilda

undervisningsgruppen verkligen är en särskild undervisningsgrupp i juridisk mening svarar huvudmannen att det är så man avser. Huvudmannen uppger i sitt svar att man tidigare diskuterat att ha en grundsärskolegrupp, men att de anser att elevernas antal är för litet för detta. Om de fåtal elever som tillhör grundsärskolan skulle utgöra en egen klass med en egen klasslista skulle detta vara utpekande beskriver huvudmannen i sitt svar. Vidare framgår av svaret att skolan avser skriva åtgärdsprogram för samtliga elever som idag finns i den särskilda undervisningsgruppen. Det ska fortsättningsvis inte heller längre skrivas någon egen plan mot kränkande behandling, eller utfärdas ett eget kvalitetsarbete för grundsärskolans elever.

Utredningen visar att det finns brister gällande placeringen i särskild undervisningsgrupp för elever i grundsärskolan. I Nossebro skolan har samtliga elever i grundsärskolan sin klasstillhörighet i grundskoleklasser, vilka då utgör deras ordinarie undervisningsgrupper. Flera av dessa elever får emellertid inte någon undervisning i grundskoleklassen, de har aldrig fått det och har inte själva kännedom om denna klasstillhörighet. Särskilt stöd i särskild undervisningsgrupp är ett särskilt stöd som ska användas först efter att särskilt stöd i ordinarie undervisningsgrupp prövats och funnits otillräckligt. Så har inte alltid skett vid Nossebro skolan. Rektorn har inte heller alltid sett till att placeringen föregåtts av en utredning av elevens behov av särskilt stöd. Det finns inte åtgärdsprogram för varje elev där det anges att stödbehovet kan tillgodoses bäst i en särskild undervisningsgrupp. Därmed blir det också felaktigt att besluta om placering i särskild undervisningsgrupp. Skolinspektionen vill i sammanhanget understryka att grundsärskolan är en egen skolform med egen läroplan, kunskapskrav och med andra möjligheter till anpassning. Att skolans ambition är ett inkluderande förhållningsätt där alla elever, oavsett skolform träffas i såväl undervisning som andra aktiviteter är bra. Dock behöver huvudmannen tillse att beslut om placering i särskild undervisningsgrupp faktiskt motsvaras av ett reellt stödbehov hos eleven. Att en elev som är mottagen i grundsärskolan inte kan få en tillräckligt anpassad undervisning inom ramen för grundskolans verksamhet behöver inte innebära att ett sådant stödbehov föreligger.

Motivering till föreläggande som ingripande

Essunga kommuns verksamhet uppfyller inte de krav som följer av gällande föreskrifter. Essunga kommun föreläggs därför att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristen.

Övriga arbetsområden

Undervisning och lärande

Skolan ska se till att den ordinarie undervisningen genomförs på ett sådant sätt att varje elev utifrån sina behov och förutsättningar ska utvecklas så långt som möjligt mot läroplanens mål, och stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga. I detta ingår att läraren ger ett aktivt lärarstöd genom att exempelvis genomföra strukturerade lektioner, genomföra undervisningen utifrån tydliga mål och syften och ge eleverna tydliga beskrivningar och förklaringar.

Vidare anpassar läraren undervisningen efter elevernas olika förkunskaper och intressen, och ger eleverna såväl stöd som stimulans och utmaningar. I detta arbete kan samråd med elevhälsan underlätta. Genom bland annat en varierad, stimulerande och utmanande undervisning, och genom konstruktiv återkoppling, stärker läraren elevernas tillit till den egna förmågan och vilja att lära. Läraren utgår från att eleverna kan och vill ta ett personligt ansvar för sin inlärninng och för sitt arbete i skolan, och låter eleverna vara delaktiga i planeringen av undervisningen.

Bedömning och betygssättning

Skolan ska se till att läraren gör en allsidig bedömning av elevernas kunskapsutveckling utifrån de nationella kunskapskraven. Vidare ger läraren eleven och dess vårdnadshavare information om hur elevens kunskapsutveckling och sociala utveckling bäst kan stödjas, samt vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen. Eleven ska enbart bedömas utifrån de nationella kunskapskraven och inte utifrån andra kriterier som läraren och skolan själv upprättat.

I grundsärskolans ämnen sätts betyg som grundar sig på grundsärskolans kunskapskrav, om eleven eller elevens vårdnadshavare begär det. Om en elev har läst ett ämne enligt grundskolans kursplaner, tillämpas grundskolans kunskapskrav. Om en elev läser ämnesområden sätts inga betyg, och bedömningen ska dessutom göras med hänsyn till varje elevs individuella förutsättningar.

Efter avslutad utbildning får elever ett intyg om sin utbildning, som kan kompletteras med ett allmänt studieomdöme där elevens möjlighet att bedriva studier beskrivs. Lärarens bedömning ska bygga på olika underlag, som tillsammans ger en bred och allsidig bild av elevernas kunskaper.

Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling

Skolan ska, i det dagliga arbetet, arbeta för att elevernas skolmiljö ska präglas av trygghet och studiero och är fri från kränkande behandling. Skolan ska exempelvis se till att eleverna inte störs, hotas eller känner sig otrygga av andra elever. Denna miljö

bör inte begränsas till enbart lektionssalar, utan även gälla övriga utrymmen på skolan som exempelvis skolgård, skolbibliotek, grupprum.

Vidare ska skolan genomföra åtgärder för att förebygga och förhindra kränkande behandling av elever vid skolan. Om en enskild elev upplever sig kränkt ska omständigheterna utredas, och i förekommande fall åtgärdas för att förhindra kränkande behandling i framtiden.

Förutsättningar för lärande och trygghet

Skolan ska se till att viktiga förutsättningar för elevernas lärande och trygghet är uppfyllda på skolan. Rektorn ska i ett tidigt skede uppmärksamma elever som av ogiltiga skäl inte deltar i skolarbetet, så att eleven så snart som möjligt deltar. Skolan ska bedriva ett aktivt värdegrundsarbete, som innebär att exempelvis grundläggande demokratiska värderingar och mänskliga rättigheter kommer till uttryck i praktisk handling.

Vidare ska lärarna ha kompetens och samverka med varandra, för att genom till exempel erfarenhetsutbyte utveckla skolans undervisning. Centrala stödfunktioner som skolbibliotek, elevhälsa och studie- och yrkesvägledning används aktivt i utbildningen, för att stödja och främja elevernas utveckling mot de nationella målen. Skolan ska således inte bara ha tillgång till dessa funktioner, utan de ska kontinuerligt användas i undervisning och övrig skolverksamhet.

Styrning och utveckling av verksamheten

Rektor ska, genom ett aktivt ledarskap, styra och utveckla verksamheten vid skolan så att alla elever ges en likvärdig utbildning av god kvalitet i en trygg miljö. Därför ska rektor, tillsammans med elever och personal, ha ett långsiktigt arbete för att nå detta syfte. Arbetet sker genom att utifrån en analys av nuläget identifiera verksamhetens utvecklingsbehov och med grund i denna analys sedan vidta nödvändiga förbättringsåtgärder. Detta innebär exempelvis att personalen ges kompetensutveckling som motsvarar de behov som framkommit genom analys av verksamhetens förbättringsområden. Det innebär också att rektor fördelar verksamhetens resurser på ett sätt som svarar mot elevernas behov, så att alla elever ges förutsättningar att nå målen för utbildningen.

Bedömning

Det har vid tillsynen inte framkommit annat än att skolenheten uppfyller författningarnas krav inom dessa arbetsområden.

Beslut

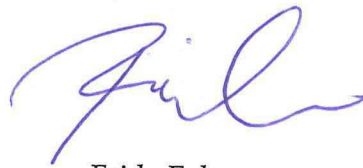
2015-09-25
11 (13)

Dnr 43 - 2015:484

På Skolinspektionens vägnar

Hans Larson
Enhetschef

Frida Eek
Föredragande Utredare

Bilagor

Bilaga 1: Allmänt om tillsynen

Bilaga 2: Fakta om grundsärskolan i Nossebro skola

Bilaga 1: Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen granskar regelbundet all skolverksamhet i hela landet, för att se att den följer de lagar, regler och läroplaner som finns för verksamheten. Målet är att bidra till alla barns och elevers lika rätt till god utbildning i en trygg miljö, där alla når minst godkänt i alla ämnen.

Skolinspektionen granskar alla huvudmän, vilket innebär alla kommuner, utbildningsföretag och andra organisationer som driver skolverksamhet. Tillsynen görs vart tredje år. All skolverksamhet som en viss huvudman ansvarar för ingår i tillsynen. Det handlar om förskola, förskoleklass, grundskola, gymnasieskola, grund- och gymnasiesärskola, vuxenutbildning, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet.

Alla skolenheter ingår i tillsynen. Skolinspektionen prioriterar att besöka de skolor där en hög andel elever riskerar att inte få den utbildning de har rätt till. Det innebär att vi kan stanna längre på dessa skolenheter under själva tillsynsbesöket, men också att vi bättre kan följa upp att eventuella brister åtgärdas och ge råd och vägledning.

Skolinspektionen bedömer om, och i sådana fall på vilket sätt, den granskade verksamheten inte uppfyller de regler som gäller. Myndighetens granskning utgår bland annat från skollagen, förordningar och läroplaner. Bestämmelser som verksamheterna är skyldiga att följa.

När Skolinspektionen har tagit in tillräcklig information gör myndigheten en bedömning av om verksamheten lever upp till de lagar och regler som finns för verksamheten. Alla huvudmän får ett tillsynsbeslut för de verksamheter som huvudmannen ansvarar för. Dessutom får de skolenheter där Skolinspektionen fördjupat tillsynen och gjort tillsynsbesök ett eget beslut, som bara handlar om den skolenheten.

Skolinspektionen fattar också enskilda beslut avseende huvudmannens ansvarstagande över de skolformer som huvudmannen ansvarar för.

Innan ett beslut fastställs ges alltid huvudmännen möjlighet att ta del av och lämna synpunkter på de sakuppgifter som Skolinspektion grundar sina bedömningar på.

I de fall Skolinspektionen funnit brister har huvudmannen ansvar för att komma tillrätta med bristerna. Huvudmannen ska också redovisa de åtgärder som har vidtagits i för att åtgärda bristerna. För att följa upp huvudmännens arbete kan flera besök eller andra kontakter bli aktuella då Skolinspektionen också vill se effekter av de åtgärder som vidtas.

Bilaga 2: Fakta om grundsärskolan i Nossebro skola

Grundsärskolan i Nossebro skolan är uppdelad på två olika skolenheter som leds av varsin rektor.

Nossebro skolan F-5 erbjuder utbildning i grundsärskolans årskurser 1-5. Utöver denna verksamhet finns också i skolenheten skolformerna förskoleklass och grundskolans årskurser 1-5. Där finns enstaka elever, där en av eleverna är helt integrerad i grundskoleklass och läser en kombination av ämnen enligt grundskolans och grundsärskolans kursplaner. En elev läser ämnesområden.

Nossebro skolan 6-9 erbjuder utbildning i grundsärskolans årskurser 6-9 och har fem elever varav ett par läser helt integrerat i grundskoleklass och enstaka läser ämnesområden. Det finns elever som läser en kombination av ämnen enligt grundskolans och grundsärskolans kursplaner. I skolenheten och rektorns ansvarsområde ingår också verksamhet i grundskolans årskurser 6-9.

